

партијских листова, њиховог спаљивања и сл. Овај фактички однос нетрпељивости према другим политичким странкама је добио и своју формалну потврду у виду званичног политичког става партије а то је био онај тврди, ортодоксни, бољшевички став о доминантном положају и улози КПЈ и неоправданости постојања и деловања других политичких странака. Тако је у пракси дошло до убрзаног гашења и замирања активности других странака мада тада нису донети или доношени никакви правни акти о забрани или престанку постојања тих странака. И каснији социјалистички устави су формално гарантовали слободу удруживања грађана ради остваривања њихових политичких интереса, али је то било обично политичко лицемерје јер су све те друге странке биле буквално протеране са политичке сцене социјалистичке Југославије. Негативан став државног и партијског руководства према вишестраначком систему није се променио ни после Шестог конгреса партије, када су најављиване крупне промене у њеном деловању у смислу тога да ће бити све мање фактор власти, а све више фактор усмеравања друштва. Но и после таквих звучних најава и обећања да СКЈ више неће имати руководећу улогу, ништа се није битно променило јер је и у новим условима партија задржала и водећу улогу авангарде друштва“ у усмеравању и развијању социјалистичке свести.“ Овакве промењене формулације су биле пука игра речи и обична бесмислица јер је партија (СКЈ) и даље била снажно оружје радничке класе и њене диктатуре. Сумирајући политичку и партијску стварност друге Југославије, може да се закључи да је у целом том периоду до краја 80-тих година XX века суверено владала једна странка – СКЈ и био осигуран њен доминантан положај и водећа улога у усмеравању друштвених и политичких токова живота земље. Партија је концентрисала у своје руке целокупну друштвену и политичку моћ, ставила под своју контролу и саму државу и читав механизам власти и управљања и наметнула им своју идеологију.

До радикалних промена у односу на вишестраначки систем долази крајем 80-их година XX века са процесом распада (конфедерализације) југословенске (СФРЈ) државе који је пратио и процес распада неприкосновеног СКЈ. Уместо јединствене политичке организације, какав је био СКЈ, на тлу нове, треће Југославије и њених федералних јединица – Србије и Црне Горе настале су бројне и различите политичке странке. Док је Савез комуниста – покрет за Југославију био бледа копија некад моћне комунистичке партије и очајнички вапај југоносталгичара, то не може да